

 OTZAR
 החכמה

שם: משל לחולה שנכנס אלל רופא

רש"י נקט משל מחולה דוקא, בהתאם למצבם של אהרן ובניו בגלל המאורע של מיתת נדב ואביהוא, מצב שהוא בדוגמת "חולה", עד כדי כך שהי' צורך בציווי מיוחד לאהרן ובניו - "ראשיכם אל תפרעו, אל תערכבו שמחתו של מקום" (שמיני י, ו וברש"י). וראה לעיל בביאור.

טז, ד

כתנת בד קדש ילבש ומכנסי בד יהיו על בשרו ובאכנש בד יחגר ובמצנפת בד יצנף בגדי קדש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם

כתנת בד וגו': מגיד שאינו משמש לפניו בשמונה בגדים שהוא משמש בהם בחוץ שיש בהם זהב, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור, אלא בארבעה ככהן הדיוט, וכולן של בוך.

צריך ביאור:

א. מה קשה בכתוב.

ב. רש"י משתמש בדרך כלל בביטוי "מגיד" לגבי דבר המשתמע מהכתוב אבל אינו מפורש בו, ואילו כאן הרי מפורש בכתוב שאהרן הי' חייב ללבוש ארבעה בגדים אלו בלבד.

ג. "אלא בארבעה ככהן הדיוט וכולן של בוך" - (א) מלת "בארבעה" מיותרת לכאורה, שהרי מפורש בכתוב שלבש ארבעה בגדים. (ב) לשם מה מדגיש שבגדי לבן של הכהן גדול הם "ככהן הדיוט". (ג) המלים "וכולן של בוך" מיותרות לכאורה, שהרי גם זה מפורש בכתוב.

והביאור:

מכיון שפסוק זה נאמר לאחר "בזאת יבא אהרן אל הקודש בפר בן בקר לחטאת ואיל לעולה", משמע לכאורה שדין לבישת בגדים אלו אינו אלא בקרבנות הללו בלבד. שכן, אם דין זה מתייחס לכל עבודות היום - המקום המתאים לציווי זה הוא לפני כל עבודות היום, או לאחריהם, אבל לא באמצעם.

אמנם, בהמשך הפרשה מתברר שאינו כן, ולשני הצדדים: הקרבת ה"איל לעולה" היתה בשמונה בגדים (פסוק כד וברש"י), ולאידך כל העבודות שעד עולתו זו (חטאת ישראל ועבודת הקטורת כו', שהן כתובות בפסוקים הבאים) אף הן נעשות בארבעה בגדים?

לכן מפרש שאף שמשמעות הכתוב היא לכאורה שרק שני הקרבנות האמורים בלבד (חטאת ועולה) נעשים בבגדים אלו, אין הפירוש כן, ואין הכתוב מלמדנו

אלא ש"אינו משמש לפנים בשמונה בגדים שהוא משמש בהם בחוץ", ועל פי זה מובן שהעולה - שנקרבת בחוץ - נעשית בשמונה בגדים; ולאידך, כל העבודות הבאות לאחר זה נעשות בפנים (או שהן צורך פנים - שדמם נכנס לפנים), ולכן הן נעשות בארבעה בגדים.

ומטעם זה נאמר הציווי על בגדים אלו בפסוקנו דוקא, לאחר "בזאת יבא אהרן אל הקודש", כדי ללמדנו שלבישת ארבעה בגדים אלו אינה בגלל (עבודת) היום של יום הכיפורים, אלא בגלל השימוש בפנים ("יבא אהרן אל הקודש"), שהוא הוא חידושו של היום.

(לפי זה מתורצת קושיא נוספת: מדוע שימש הכהן גדול בחוץ בבגדי זהב, למרות שאין קטיגור נעשה סניגור?)

שכן, במלים "בזאת יבא אהרן אל הקדש" (שפסוקנו בא בהמשך להם) משמיענו הכתוב שעיקרו של יום הכיפורים הוא הכניסה לקודש הקדשים ("יבא גו' אל הקודש"), והיא היא המביאה את כפרת היום; ועבודות היום השונות הן תנאי והכשרה בלבד לכניסה זו ("בזאת יבא אהרן אל הקודש"). מובן, אם כן, ש"אין קטיגור נעשה סניגור" שייך בעיקר בעבודות הנעשות ב"פנים", בקודש הקדשים, שהוא מקום הכפרה).

אמנם, למדנו לעיל (תצוה כח, מג וברש"י) שהמשמש מחוסר בגדים במיתה, ולא מסתבר לומר ש"אין קטיגור נעשה סניגור" מכריע ודוחה איסור חמור זה?

לכן ממשיך "אלא בארבעה ככהן הדיוט", היינו שאינו לובש ארבעה מתוך שמונת בגדיו, אלא הוא משמש אז כמו כהן הדיוט, כך שמספר בגדיו הוא מלכתחילה ארבעה.

ענינים מופלאים

לגבי בגדי כהן גדול ביום הכיפורים מחולקים רש"י והרמב"ם, ובשני פרטים. א. הרמב"ם אומר (הלכות כלי המקדש ריש פ"ח) "בגדי כהונה שלשה מינים, בגדי כהן הדיוט, ובגדי זהב, ובגדי לבן". היינו שאין הפירוש שישנו איסור ללבוש בגדי זהב בפנים וממילא נשארים על הכהן גדול רק ארבעה מבין שמונת בגדיו, אלא בגדי לבן ביום הכיפורים הם סוג שלישי של בגדים. ואילו רש"י מדייק "אלא בארבעה ככהן הדיוט" (ראה לעיל).

ב. הרמב"ם אומר (הלכות עבודת יום הכיפורים ריש פ"ב) "עבודות המיוחדות ליום זה בבגדי לבן". היינו שבגדי לבן הוא דין בעבודת היום (ובזה ישנו קושי מסויים, כי האיל לעולה ואיל העם, שהם עבודות מיוחדות ליום הכיפורים, לא נעשו בבגדי לבן). ואילו רש"י מקשר את החיוב של בגדי לבן ל"פנים", היינו שהדבר תלוי במקום העבודה, לא בעבודות היום (ראה לעיל).

ויש לומר ששני הפרטים תלויים זה בזה:

אם נאמר שישנו דין מיוחד וחיובי של בגדי לבן, מסתבר שזהו דין בעבודות היום, כי כשם שבגדי כהונה בכלל קשורים לעבודת הכהנים, כן גם הדין המיוחד של בגדי לבן הוא פרט בעבודה המיוחדת של היום.

אבל אם דין בגדי לבן הוא ענין שלילי (אסור לכהן גדול ללבוש בגדי זהב), אזי הסברא נותנת שהאיסור קשור למקום העבודה, שמחמתו "נשללים" בגדי זהב.

טז, ז

ולקח את שני השעירים והעמיד אתם לפני ה' פתח אהל מועד

צריך עיון אם השעיר המשתלח נחשב כקרבת אחד עם השעיר השני (שלכן נאמר "ולקח... והעמיד גו' על שניהם יחד), או שהוא נחשב לקרבת בפני עצמו.

ולהעיר מיומא מ, ב: "יעמד חי לפני ה' לכפר עליו (פסוק י), עד מתי כו' עד שעת מתן דמו של חבירו כו' בכפרת דמים הכתוב מדבר". אלא שרש"י מפרש "לכפר עליו, שיתוודה עליו" (כדעת ר"ש שם). ויש להאריך בזה.

טז, ח

ונתן אהרן על שני השעירים גרלות גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל

עזאזל: הוא הר עז וקשה

בגמרא (יומא טז, ב) מובא פירוש שני: "שמכפר על מעשה עזאזל ועזאל" (ראה רש"י שלח יג, לג). ורש"י אינו מפרש כפירוש זה, שכן אינו על דרך הפשט כלל.

טז, כג

ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבר אשר לבש בבאו אל הקדש והניחם שם

והניחם שם: מלמד שטעוניהם גניזה, ולא ישתמש בלחותם ארבעה ימים מפורים אחר.

לא מצינו ציווי זה בשאר בגדי כהן גדול (וגם לא בבגדי כהן הדיוט)..

ובטעם הדבר יש לומר בפשטות: בבגדי כהונה נאמר (תצוה כח, ב) "ועשו בגדי קדש וגו' לכבוד ולתפארת", ותכלית "כבוד ותפארת" הלא היא בעבודה הנעשית בקודש הקדשים.